

Surubotti voi lohduttaa, mutta sen käyttämiseen liittyy ongelmia

Surukonferenssi alkaa huomenna. Helsingin yliopiston viestinnän professori Johanna Sumiala käsittelee konferenssin keynote-luennossaan surubotteja.

Tekoälyn ajassa kuolleet voivat jatkaa elämäänsä digitaalisilla alustoilla. Niin kutsutut surubotit ovat virtuaalisesti elossa olevia ja sosiaalisesti aktiivisia olentoja.

“Surubotit ovat interaktiivisia eli niiden kanssa voi käydä keskusteluja”, Helsingin yliopiston viestinnän professori Johanna Sumiala sanoo.

Kun käytämme esimerkiksi sosiaalista mediaa tai verkkosovelluksia, syntyy digitaalisia jälkiä. Dataa “louhimalla” surubotille voidaan opettaa muun muassa vainajan muistoja tai puhetyyli.

Surubotit eivät toki synny itsestään. Sumialan mukaan surubotteja kehittävät startup- ja muut yritykset esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Kiinassa.

Surubotista voi saada lohtua ja jatkuvuuden tunnetta

Sumiala näkee, että botti voi auttaa surutyötä tekevää läheistä. Jos läheinen kuolee äkillisesti, surubotin kanssa voi jatkaa keskeytynyttä ihmissuhdetta.

“Ihminen voi kokea botin avulla jatkuvuuden tunnetta. Jos jokin asia jäi kuolleen ihmisen kanssa kesken, sitä voi yrittää työstää botin kanssa”, hän kertoo.

Hän vertaa botteja romaanin henkilöihin.

“Ihminen voi saada lohtua fiktiivisistä henkilöistä. Siksi on luontevaa ajatella, että se on mahdollista myös suhteessa surubotteihin. Tästä ei tosin vielä ole pitkäaikaista tutkimusnäyttöä.”

Botteihin liittyy eettisiä ongelmia

Sumialan mukaan haasteena on se, että surubotista voi tulla riippuvaiseksi.

“Surubotteja tarjoavat kaupalliset toimijat, joiden tavoitteena on ylläpitää asiakassuhdetta. Niiden bisnesmalli perustuu siihen, että jokainen vuorovaikutus botin kanssa synnyttää lisää dataa.”

Tästä syntyy hänen mukaansa eettisiä ongelmia, koska yritysten tavoitteena on ylläpitää käyttäjän ja botin vuorovaikutusta. Firmat eivät välttämättä halua, että surutyö loppuu tai saa muodon, jossa surubottia ei enää “tarvita”.

Botista luopuminen voi myös aiheuttaa surua. Lisäksi surijan ja botin suhde on epäsymmetrinen.

“Monille tavallisille käyttäjille on hyvin läpinäkymätöntä, millä tavalla surubotti oppii ja generoi keskusteluja. Kielimalleissa on myös tunnetusti ongelmia sen suhteen, että ne eivät aina pysy faktoissa ja saattavat keksiä asioita tyhjästä.”

Surubotteja voisi kehittää mielenterveyden ammattilaisten kanssa

Surubotit ovat vielä suhteellisen uusi ilmiö. Sumiala kertoo, että niistä on vielä vähän empiiristä tutkimusta.

Hän näkee, että surubotteja voisi olla mielekästä kehittää osana terapeutista työskentelyä tai sururyhmätyötä. Tällä hetkellä sureva läheinen jää usein yksin keskustelemaan botin kanssa.

Hän nostaa esiin sen, että mielenterveyden ammattilaisten kanssa kehitetty surubotti voisi ratkaista osan eettisistä ongelmista. Tekoäly ja kielimallit ovat joka tapauksessa ja osa elämäämme. Niitä pitäisi vain kyetä sääntelemään paremmin.

“Vastuuta läheisen herättämisestä henkiin surubotin avulla ei pidä jättää pelkästään yksilötasolle tai yrityksille.”

Surukonferenssin teema on tänä vuonna “monimuotoinen sureminen nykymaailmassa”

Seitsemästoista valtakunnallinen Surukonferenssi järjestetään Tampereen yliopistolla 23.–24.4.2026.

Konferenssin tavoitteena on lisätä tietoutta surusta ja surevan tukemisesta sekä tuoda esille suomalaista kuolemaan liittyvää tutkimustietoa.

Konferenssin kautta halutaan myös tarjota läheisensä menettäneille ja surevia työssään kohtaaville mahdollisuus vuorovaikutukseen.

Konferenssi on suunnattu sosiaali- ja terveydenhoitoalan, opetus- ja kasvatustieteen ja seurakuntien työntekijöille, muille surevia työssään kohtaaville sekä läheisensä

menettäneille. Konferenssi on tarkoitettu myös surua ja kuolemaa tutkiville tahoille ja asiantuntijoille.